

4 **Микола Палінчак**
має нову посаду
СТОП.

6 **«Smile»**
в УжНУ
СТОП.

7 **Дивитися на людей**
крізь зуби
СТОП.

Ярослав Базель: «Для мене аналітична **хімія** — якась магія...»

Справжню науку завжди творять особистості. До таких належить і Я.Базель, професор кафедри аналітичної хімії нашого університету (у минулому її керівник). Цього вченого слід назвати справжнім ужнівцем: він навчався на хімічному факультеті альма-матер, потім в аспірантурі, підготував дисертації в рідному виші... І хоч нині багато часу проводить за кордоном, та честь рідного ЗВО продовжує відстоювати. Увазі ж читачів пропоную дещо не класичне інтерв'ю, але з класичним науковцем.

— За словами американського хіміка Лайнуса Полінга, «хіміки — ті, хто насправді розуміють світ». Коли Ви зрозуміли, що хімія — «Ваше»?

— Тут, думаю, не обійтися без короткого історичного екскурсу. Я народився в далекому 1956-ому у Великому Березному, у родині вчителів. Батько був учителем історії, хоч більшість років працював і як керівник різних закладів освіти. Мама трудилася вчителькою української мови та літератури. Проживали в невеликому будинку великою родиною, разом із дідусем, бабусяю, сестрою — три покоління. У такому оточенні вчився добре, навіть закінчив школу із золотою медаллю. Найлегше давалися математика, фізика та хімія — напевно, саме в цій послідовності. Непогано

йшли також мови (рідна й німецька), любив спорт (баскетбол), ходив до музичної школи. Коли постало питання: а що ж далі, то мама бачила мене лікарем, тато — військовим; близькі розглядали також мої музичні здібності. На щастя, батьки були розумними й не наполягали. А я чітко знав: не мое. Мабуть, інтуїтивно вибрав хімію. Як медаліст, готував лише профільний іспит (це чомусь була фізика). Налаштовувався скласти на «відмінно». Проте не вийшло: отримав лише «добре». Досі пам'ятаю, що тоді не встиг переписати до чистовика вже розв'язану в чернетці задачу. На інші іспити вирішив навіть не йти. Однак батьки наполегливо переконали в протилежному. І як не дивно, із хімії та математики — «відмінно». То додало впевненості.

Хімія ж тоді була в тренді, на хімічний — великий конкурс; на одному курсі — зо 70 осіб. Учився непогано — за весь час мав лише одну трійку. Саме це не дозволило отримати червоний диплом. Однак про нього не думав. Після закінчення 4 курсу одружився, закінчував факультет уже батьком, тому з радістю за розподілом подався працювати до рідного Великоберезнянського району. На місці запропонували школу-інтернат — спочатку вихователем, а через кілька місяців — учителем. Дуже скоро зрозумів, що педагогічна діяльність — те, чим би хотів займатися. Однак постала проблема: викладав фізику, а шансів обійняти в найближчий час посаду вчителя-хіміка не існувало. І тут утрутилося провидіння. Або як кажуть:

виявився в потрібний час у потрібному місці. Під час перебування на військових зборах в Ужгороді до мене підійшов однокурсник і повідомив, що керівник дипломної роботи пропонує стати його аспірантом. У житті трапляється лише кілька моментів, які здатні змінити долю. Можна на них просто не звернути увагу й спокійно далі плисти за течією. Або ж ризикнути, навіть не маючи впевненості, що це принесе позитив. Я ризикнув. І не пошкодував.

Людиною, котра змінила моє спокійне вчительське життя, став професор Павло Кіш — чудовий педагог, науковець, засновник відомої ужгородської школи хіміків-аналітиків.

Продовження на стор. 2.

Про нові здобутки та пропозиції

На черговому засіданні вченої ради УжНУ говорили про політику стійкості й стало розвинути УжНУ. Зокрема, про це доповідала Мирослава Лендшел, проректорка з науково-педагогічної роботи. Проект розробив цілий колектив під керівництвом М.Лендшел, О.Рогача, Д.Сойми, проректорів УжНУ,

ще в 2021 році й мали розглянути 24 лютого торік — завдала війна. Водночас з'явився час, у документ внесли зміни й такі змогли його презентувати! Сенс політики стійкості полягає в тому, щоб виш розвивався і у воєнний час, незважаючи на соціальні й економічні перешкоди, та на міжнародному рівні.

Підтвердженням поступу є те, що ми займаємо високі позиції в Green Metric World University Rankings та University Impact Rankings 2022.

На засіданні також докладно обговорили навчальну, наукову, виховну діяльність факультету математики та цифрових технологій. Було зроблено висновок,

що популярність цього підрозділу зростає. Останнім часом учені звання отримали 4 доценти та 3 професори, захищено 3 кандидатські та 3 докторські дисертації. Представники колективу факультету брали участь у міжнародних проєктах і грантах, прославляли рідний виш не тільки в Україні, а й за кордоном.

На засіданні вченої ради для здобуття премії Верховної Ради України в 2023 р. висунули наукові роботи молодих учених: Тетяни Бабуки, Тамари Мелешко та Олександри Паллаг, а також Наталії Король і Миколи Кута.

Рада працює. Далі — більше!
Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

День відкритих дверей в УжНУ

За доброю традицією Ужгородський національний університет знову приймав у гості майбутніх вступників. Модерував захід Ігор Король, проректор альма-матер із науково-педагогічної роботи. Присутнім розповідали про досягнення, матеріально-технічну базу закладу, який стрімко розвивається й наразі посідає

12 місце серед 200 ЗВО України.

Цього року першокурсників з інших областей найбільше, тому що важливою перевагою навчання в нашому закладі є безпека. Адже наразі Закарпаття — найспокійніша область у державі. На цьому, зокрема, наголосив Володимир Смоланка, ректор. І додав: у рідному ЗВО дуже люблять студентів, а ви-

кладачі створюють атмосферу доброзичливості та взаємоповаги в колективі.

Згодом абітурієнти мали змогу переглянути про альма-матер відеоекскурсію, яку підготував Центр гуманітарно-виховної роботи, профорієнтації та працевлаштування УжНУ.

Іванна Стерчо, заступниця відповідального секретаря При-

ймальної комісії, розповіла про особливості подання документів у 2023 р. на різні факультети, про предмети, які потрібно складати для вступу. Загалом можна подати двадцять заяв, беручи до уваги бюджетні та контрактні місця.

Ішлося й про природничо-гуманітарний коледж. Володимир Росоха, директор ПГК, розповів: цьогоріч вступ є спрощеним, і

документи можна подати також в електронній формі, за кордоном. Крім того, вступати до коледжу можна не тільки після закінчення 11-ого, а й після 9 класу.

На завершення охочі ставили запитання і викладачам, і організаторам заходу.

Анна-Марія ГЕЦКО,
студентка
відділення журналістики.

ФОТОФАКТ

На факультеті здоров'я та фізичного виховання відбулася робоча зустріч представників підрозділу з активом Закарпатської обласної федерації лижного спорту. Зокрема, декан Едуард Сивохоп, завідувач кафедри фізвиховання Іван Маріонда спільно з керівником названої громадської організації Василем Гісемом та членом президії федерації Володимиром Фільварочним обговорили питання співпраці щодо всебічної підготовки провідних лижників краю, можливості навчання таких талановитих спортсменів в УжНУ.

Пам'яті Людмили Сіксаї

21 лютого УжНУ втратив Л.Сіксаю — кваліфіковану науковицю й викладачку. Працюючи на посаді професорки кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб медичного факультету, Людмила Теодорівна мала значні досягнення на рівні країни: авторка понад 150 наукових праць, 10 раціоналізаторських пропозицій, 3 винаходів і 3 монографій. А ще фахівчиня, уродженка Закарпаття, навчалася на медичному факультеті нашого вишу, захистила кандидатську дисертацію «Обґрунтування диференційованого санаторно-курортного лікування хворих на хронічний некам'яний холецистит із врахуванням дискінетичних розла-

дів жовчного міхура», постійно підвищувала кваліфікацію, виступала з доповідями на різних наукових форумах, запровадила оригінальний спектрофотолумінесцентний аналіз крові, разом із професором І.Деденком розробила антирадіонуклідний ентеросорбент «Ентеросгель», підготувала кандидата наук... Для нас це — Людина з великої літери.

Не вистачить слів висловити всю скорботу у зв'язку з втратою... Ужгородський національний запам'ятає Л.Сіксаю як чудову, цілеспрямовану, людяну фахівчиню...

Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

Ярослав Базель:

«Для мене аналітична хімія — якась магія...»

Продовження зі стор. 1.
Закінчення на стор. 3

В аспірантурі було непросто. Кожен день витрачав понад 3 години, аби лише добратися на кафедру з Великого Березного. Стипендію, зрозуміло, мав невелику, а сім'я розсталася — із дружиною виховували вже двох дочок. Єдине, що чітко розумів, — мушу стати успішним, не можу дозволити собі повернутися після аспірантури додому й починати все заново. Тому багато працював, що дало свої плоди. Невдовзі захистив кандидатську дисертацію. Почав працювати асистентом кафедри, відтак — і доцентом. Саме тоді став глибоко розуміти й цінувати аналітичну хімію. Особливо допомогли в цьому студенти, яким на численних практичних та лабораторних заняттях усе пояснював, відповідав на запитання, доводив, переконував. Мені пощастило й із колективом кафедри, аспірантами. Аналітична хімія — наука, яка потребує колективних зусиль. На кафедрі аналітичної хімії УжНУ поступово формувалася дружна команда однодумців. Почав активно розвивати дослідження, їздив на конференції, познайомився з багатьма колегами з інших провідних наукових центрів України, переконував їх у наших перспективах, вони підтримували дослідження. Поступово

це переросло в окремих напрямках, результативність якого підтвердив захист у 2000 році в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка докторської дисертації. Невдовзі став завідувачем кафедри аналітичної хімії УжНУ. Можна було трохи зупинитися, подумати. І тут знову втрутилися обставини, які вже вдруге змінили мої життєві плани... Так, у 2005-ому отримав запрошення працювати за кордоном. Мав майже 50 років, уже був професором і завідувачем кафедри — і все це з'явилася нагода змінити. Розум знову говорив: «Не потрібно», але внутрішній голос підштовхував: «Спробуй, це цікаво, щось зовсім нове». Отож, зрештою, захотілося себе знову випробувати. Так почався наступний етап життя, який продовжується й досі. Безумовно, він теж допоміг стати в науці тим, ким я зараз є.

— А в проєкції на аналітичну хімію чим для Вас є вислів англійського нобелівця з хімії Сірїла Нормана Гіншеллуда: «Хімія — найпрекрасніше дитя інтелекту й мистецтва»?

— Хімія — універсальна наука, її досліджують глибоко. Унаслідок цього з неї поступово з'явилися численні хімічні спеціальності, як ось біохімія, геохімія, фармацевтична хімія, косметична хімія, медична хімія тощо. Є, однак, чотири базові спеціальності, які

вивчають у всіх європейських вишах. До таких належить і аналітична хімія. За останні десятиріччя вона пройшла складний шлях розвитку й значною мірою формувалася зовсім по-новому, із відповідною методологією. Головними чинниками цього процесу був, напевно, прикладний характер аналітичної хімії. Вона — передусім наука для людей. Її використовують у різноманітних сферах — металургії, машинобудуванні, електротехніці, геології, харчовій промисловості, фармації та медицині, а ще в археології, дослідженні космосу, криміналістиці, океанографії, аналізі довкілля, тобто там, де потрібна інформація про склад та будову зразків — води, ґрунту, повітря, полімерів, руд, седиментів, ліків, пестицидів, харчових продуктів, мийних засобів, добрив, палива...

Для мене аналітична хімія — якась магія: аналітик не бачить частинок речовини, не може їх якось порахувати, поміряти. Як же виявляє, розпізнає, визначає? Зазвичай використовують дію на ці частинки якоїсь енергії (хімічної, фізичної, біологічної). Головне, щоб результат такої дії був характерним для певної речовини і його б удалося виміряти, оцінити. Наприклад, ще в IV столітті до нашої ери Архімед здійснив перший аналіз, у результаті чого виявив сліди срібла в золотій ко-

роні сіракузького царя. Спочатку аналітична хімія використовувала візуальні методи оцінки дії на речовину певного реагенту; скажімо, появу кольору чи випадіння осаду — власне все, що можна зафіксувати органами відчуття. Однак вимоги до складності аналізів і їх результатів постійно підвищувалися. Тому вже в кінці 1960-их років стало зрозуміло: лише засобами хімії навряд удасться вирішити всі поставлені завдання. Поступово основну функцію вимірювання почали довіряти приладам, які вже могли дуже точно виміряти різноманітні аналітичні сигнали. Для цього довелося скористатися здобутками інших наук, передусім фізики, біології, математики, інформатики, екології. Отож аналітична хімія стала дедалі універсальнішою.

— Тоді наскільки універсальними для Вас є слова відкривача германію німецького хіміка-металурга Клеменса Вінклера: «Світ хімічних реакцій подібний до сцени, на якій безперервно грається епізод за епізодом. Акторами на ній є елементи»?

— Я достатньо довго працюю в галузі аналітичної хімії, маю учнів, серед яких — керівники наукових та виробничих колективів, викладачі, науковці, учителі, інженери. 10 аспірантів під моєю орудою захистили кан-

дидатські дисертації. Керував великою кількістю дипломних робіт спеціалістів і магістрів. Це тішить, я тим пишаюсь, вважаю основними результатами своєї праці. Але завдання аналітичної хімії не вирішиш самотужки — тільки колективною ціною. Однаково важливими членами творчого колективу є і той, хто пропонує ідею, і хто організовує її вирішення, і хто виконує експериментальні дослідження, і хто обробляє та інтерпретує результати. Стосунки в такому колективі мають бути зрозумілими, базуватися на довірі. Думаю, саме завдяки названим принципам удалося отримати більшість результатів, якими ділюся з усіма співавторами. Лише в науково-метричній базі Web of Science та Scopus зареєстровано понад 110 моїх публікацій, причому серед співавторів є близько сотні колег із різних країн світу. Отож я б швидше говорив не про хімічні елементи чи сполуки, а про людей, із котрими разом досліджую.

Важливо не дати слабінку й не піти шляхом повторення чогось відомого, навіть свого. У цьому суттєва відмінність науковця від актора чи музиканта, котрі можуть виконувати твори публіці на біс. У науці таке не пройде, швидко виявиться й може мати сумні наслідки.

Закінчення на стор. 3.

Ярослав Базель: «Для мене аналітична хімія — якась магія...»

**Закінчення.
Продовження зі стор. 2.**

— У такому разі резюмуюте рядки з дебютного роману американського письменника Енді Вейра «Марсіанин»: «Будучи хіміком, Фогель знав, як створити бомбу. Насправді ж більша частина його навчання присвячена тому, як не зробити бомбу помилково?»

— Із певним ризиком, хімік, безумовно, стикається. Незважаючи на те, що аналітик зазвичай працює з достатньо малими кількостями речовин. Тут дуже важливими є досвід і навички експериментатора з урахуванням його, непевно, й інтуїції. Аналітичну хімію не можна вивчити навіть на найкращих лекціях. Студент мусить пройти лабораторний практикум, самостійно виконати всі завдання. Згадую, як на кафедрі довго в межах господворіних тематик під керівництвом професора Павла Кіша, а пізніше доцентки Ольги Воронич успішно працювала група аналітиків, які не мали вчених ступенів і звань, але вміли вирішити чимало надскладних завдань, передусім у галузі аналізу металів і сплавів. Результати були настільки точними, що на їхній основі виробляли стандартні зразки латуні й бронзи для багатьох країн. Не пам'ятаю, щоб дослідники припустилися помилки й довелося переробити аналізи.

— Мабуть, не припустився помилки й Парацельс, «перший професор хімії від створення світу», як його називали, котрий наголошував: «Немає токсичних речовин. Є токсичні дози»...

— Хімік-аналітик мусить бути добрим експериментатором. Він працює з багатьма речовинами, більшість із них, як зазначав один мій досвідчений колега, не є вітамінами. Тому правила роботи й охорони праці в лабораторії в цьому випадку — надзвичайно важливі. Я готував кандидатську дисертацію з розробки методики визначення свинцю. Він — надзвичайно токсичний метал, акумулюється в організмі й дає про себе знати симптомом аж після отримання організмом певної дози. Мені доводилося його екстрагувати, використовуючи ще й різноманітні токсичні органічні розчинники. Тому без витяжної шафи та постійного провітрювання приміщення навіть у зимовий час не обійтися. Студенти на лабораторних заняттях теж працюють із багатьма токсичними

речовинами. Відповідно зовсім не зайвими будуть нагадування простих правил (і контроль за їх дотриманням!) — у лабораторії не їсти, після роботи помити руки, проводити реакції з виділенням газоподібних токсичних речовин у витяжній шафі тощо.

— Мабуть, таких учених-педагогів мав на увазі й арабський письменник-філософ Халіль Джебран, котрий стверджував: «Хімік, котрий може видобути зі свого серця атоми співчуття, поваги, бажання, терпіння, подиву й поблажливості та з'єднати їх разом, отримає молекулу, яка називається «Любов».

— Ученим бути нелегко. Доводиться стежити за всіма новинками, читати багато літератури, увесь час придумувати ідеї, експериментувати, уміти правильно інтерпретувати результати, робити правильні висновки...

Крім ґрунтовних знань не лише з хімії, а й зі споріднених дисциплін, ученому хімікові-аналітику знадобляться ще широкий світогляд у сучасній проблематиці, уміння вибрати цікаву тематику та встигнути її реалізувати. Нині аналітична хімія надзвичайно конкурентна, у світі працюють численні наукові колективи, які часто можуть робити схожі або навіть достатньо споріднені дослідження. І їхній пріоритет визначається на основі єдиного критерію — часу опублікування матеріалу. Пам'ятаю, як 2019 року ми писали оглядову статтю на замовлення відомого журналу і як я підштовхував свого аспіранта її швидше закінчувати, ніби відчуваючи, що хтось робить щось подібне. Дійсно, згодом у двох відомих європейських журналах майже одночасно з'явилися тематично схожі дві статті — наша й іншого авторського колективу. Якби одна з публікацій стала доступнішою науковій спільноті раніше, інша праця вже була б марною.

Водночас в аналітичній хімії, безумовно, є достатній простір для досліджень. Більшість учених працює над розробкою нових методів чи над покращенням уже відомих. Дуже важливими є дослідження, що дозволяють покращити чутливість (найменша кількість речовини, яку вдається визначити) чи селективність (можливість визначати одну речовину, наявну в інших). Є потреба в методах, здатних визначати слідові кількості речовин на рівні 10^{-8} – 10^{-10} % й нижче в найскладніших зразках. Уявіть собі, що вам

потрібно знайти одну конкретну людину в натовпі серед 6 мільярдів населення нашої земної кулі! Непросте ж завдання, правда?

Я свого часу достатньо багато працював у цьому напрямку. Удалося розробити нові альтернативні методики для визначення мікрокількостей багатьох елементів та речовин. Оригінальність і новизна таких досліджень були підтверджені відповідними патентами на винаходи. Навіть отримав почесне звання заслуженого винахідника України. Зараз дуже важливими є напрямки досліджень: автоматизація, мініатюризація й зелена аналітична хімія, на що й орієнтуємося останні 10–15 років. Лише один приклад. Стандартна методика визначення детергентів потребує використання токсичного органічного розчинника хлороформу — для одного повного визначення витрачається його до 100 мл. А якщо таких аналізів десятків, а якщо їх проводять місяці чи навіть роки — скільки ж витрачається хлороформу; і головне, що з ним потім робити?! Ми ж запропонували техніку, де для визначення детергентів достатньо використати десяток мікролітрів розчинників — ідеться про об'єм, що практично дорівнює краплині. І екологічні проблеми методу одразу ж відпали. Або ж іще перспективніший шлях — використання альтернативних розчинників; передусім тих, які відповідають вимогам зеленої хімії. Таких зараз відомо чимало.

Останні 18 років мені довелося працювати за кордоном, тому можу порівняти успіхи й проблеми розвитку аналітичної хімії в деяких державах. Якщо говорити про Україну, то тут є свої світлі й темні плями. Як не дивно, обидві обумовлені проблемами з фінансуванням і наявністю сучасних приладів. Це, з одного боку, змушує наших учених шукати передусім нові ідеї (що зараз дуже цінують). Проте реалізація задуманого все ж часто впирається саме у відсутність необхідних сучасних приладів. Притому у випадку аналітичної хімії їх не можна позичити на певний період чи передати зразки на дослідження якійсь установі. Такі прилади потрібні безпосередньо, оскільки вимірювання повторюються багато разів. За сучасних умов, на жаль, важко сподіватися на корінне покращення фінансування українських вишів. Але все ж дещо є можливим, передусім у плані співучасті у фінан-

сованих проектах із провідними вченими Європи. Деякі прилади вдається отримати й за сприяння керівництва вишу та факультету. Наприклад, кафедра аналітичної хімії УжНУ зовсім недавно збагатилася найновішим спектрофотометром. Дослідження на ньому можуть проводити не лише хіміки, а й фізики, біологи, медики. Також теперішньому завідувачеві кафедри, доцентів Ярославу Студеняку лише за останні роки вдалося закупити нові аналітичні та лабораторні ваги, сушильну шафу, чимало хімічних реактивів, зробити ремонт лабораторій. Це, можливо, не так і багато, але мене тішить, оскільки дозволяє покращити рівень досліджень, показати студентам можливості сучасної аналітичної хімії.

Проблеми з обладнанням за кордоном схожі, але не настільки гострі. Важко уявити лабораторію, у якій є всі потрібні аналітичні прилади. Адже ціна лише одного (сучасного, звісно) мало коли нижча за кілька десятків (а то й сотень) тисяч євро. Зрозуміло, такі витрати не можуть собі дозволити навіть найкращі університети. Тому поза межами України орієнтуються на спеціалізацію досліджень — одні групи працюють у галузі хроматографічних методів, інші — у царині спектральних... Важлива й організація науки. Наприклад, у деяких вишах Східної Європи діє принцип фінансування за двома показниками — число студентів і наукові здобутки. Якщо перший показник суттєво підвищити важко, то інший може (залежно від рівня вишу) дуже відрізнитися. Кращі університети здатні мати половину фінансування завдяки успіхам у науковій діяльності. Зрозуміло, у таких закладах вищої освіти орієнтуються на працівників, успішних передусім у цьому. В Україні ми все ще часто говоримо про викладача — тобто основною місією його є вчити здобувача фаху. Названу місією суворо контролюють через кількість «відучених» годин. І саме за це, власне, працівник отримує заробітну плату. За кордоном найважливішими ж є показники реальної наукової активності (передусім число публікацій у журналах категорії Q1–Q2, сума фінансування отриманих проектів, кількість захищених аспірантів тощо). Так оцінюють і контролюють, приймаючи на посаду, підписуючи контракт чи акредитуючи спеціальність. Особливо важ-

ливими є показники науковості для працівників найвищого рівня — професорів. До речі, у деяких вишах уже відмовляються від критеріїв оцінки за наявністю диплома (професора, доцента) на користь того, чи виконує особа заявлені показники наукової (меншою мірою педагогічної) активності. Чим престижніший виш, тим указані критерії жорсткіші.

— А ось твердження француза Марселена Бергло, одного з фундаторів синтетичної органічної хімії, не думаю, що є жорстким: «Хімія сама створює свій об'єкт. Ця творча здатність, зібравши з творчою силою місцевця, суттєво відрізняється від природничих та історичних наук». Наскільки хімія впливатиме на розвиток суспільства в майбутньому?

— Зараз пріоритетними є такі науки, як інформатика, психологія чи всі з додатком біо... Хімія вже не така популярна, як у 60–80-і роки минулого століття. Аналітична хімія теж не виняток. У цілому в Україні простежується певна «криза жанру» щодо підготовки відповідних фахівців. Повноцінні кафедри аналітичної хімії є лише в найбільших вітчизняних університетах (у Києві, Харкові, Дніпрі, Одесі, Львові). І приємно відзначити: УжНУ — серед цих небагатьох вишів. Напевно, найкращі часи наша кафедра аналітичної хімії проживала з початку 2000-их років. Тоді в альма-матер одночасно працювали аж 4 професори з цієї спеціальності — Йосип Балог, Степан Чундак, Ярослав Базель, Сергій Сухарев, котрих активно залучали до підготовки кадрів найвищої кваліфікації: експертів міністерських комісій, ВАК України, Наукової ради НАН України тощо. У нашому виші довше працювала спеціалізована вчена рада із захисту дисертацій за спеціальністю «Аналітична хімія» (подібні були лише в Києві та Одесі), тому поряд з ужнівськими аспірантами дисертації захищали вчені з усієї України. Ми проводили конференції, працівники кафедри демонстрували успішність в отриманні й виконанні проектів. Це дозволяє говорити про наукову школу аналітиків в Ужгороді, яка, вірю, матиме ще багато нових здобутків. Головне тепер — перемогти у війні з росією. А правда мусить перемогти. Усе буде Україна.

Володимир ТАРАСЮК,
«Погляд».

Микола Палінчак очолив Закарпатське відділення Академії політико-правових наук України

Зі «Спогадами про майбутнє» та з рухом на Захід. Саме таким є лейтмотив приїзду на Закарпаття президента й одного із засновників Академії політико-правових наук України Петра Мироненка. Насамперед він, уродженець Донеччини, у стінах УжНУ презентував свою книжку. Вона створена за пів року повномасштабного вторгнення росії на територію нашої держави. «Спогади про майбутнє» фактично є хроніками війни. Петро Володимирович зазначає: «Це не хроніки війни в сенсі статистики: скільки літаків, танків і таке інше, хто кого збив... Це – мій погляд на війну, на суспільство, чому маємо такий стан – війну. І я дійшов висновку, що все ж значною мірою самі винні. Ми настільки стали слабкими як держава, суспільство, що дозволили на нас напасти. Це класика: хто слабкий – на того й нападають».

У книжці автор акцентував увагу на двох, на його погляд, важливих думках: «Я виділив опозицію в Україні до держави. Упродовж усієї книжки на 700 сторінках це показую. Опозиція до держави – вороги. Їх потрібно знищувати. Але не сталінськими методами, а в політико-правовий спосіб. Другий мотив, який я проводив, думаю, теж правильний: ми повинні будувати не просто демократію, а

правову демократію. Потрібно вибудувати таке правове поле, щоб ніхто не мав права навіть думати за межами Конституції держави». Значною мірою цій меті й слугує очолювана П.Мироненком Академія політико-правових наук. Вона заснована в 2016 році як громадська наукова спільнота проукраїнського спрямування й стала великою організацією. Має відділення в Україні та за кордоном.

Микола Палінчак, декан факультету міжнародних економічних відносин УжНУ, представляючи гостя, розповів: «За рішенням Академії політико-правових наук у кожному обласному центрі буде створено осередок. Уже в багатьох областях нашої країни така структура є. І сьогодні відділення відкрито на Закарпатті».

І саме відкриття відділення Академії в області стало другою частиною мети візиту до нашого краю П.Мироненка. Рух на Захід не є випадковим. «Ми відділення почали відкривати минулого року тільки. І оскільки вже є воно в Центрі, то прийняли рішення йти на Захід. Оскільки академія взагалі має йти на Захід, до Європи, а Ужгород – найближчий до Європи, тому ось так вийшло і символічно, і тут колективи потужні», – поділився думками Петро Володимирович.

В академії роблять ставку на об'єднання наукової спільноти та громадських діячів. «Наше суспільство розפורшилося за напрямками, спеціальностями, за поглядами. А потрібно все ж об'єднуватися. І те, що ми торік перейменували академію з політичних наук у політико-правові науки, теж свідчить, що

ближче підходимо до державотворення. Ми 31 рік – політики окремо, правовики окремо, а кінець кінцем розрізали державу. Потрібно в політико-правовому полі будувати майбутнє». І Закарпатське відділення Академії політико-правових наук України відкрили з такою ж метою. Одразу було запропо-

новано його керівний склад. Очільником став М.Палінчак. П.Мироненко вручив Миколі Михайловичу з цього приводу відповідні «вірчі» документи, а чимало присутніх науковців отримали від гостя дипломи академіків.

Володимир ТАРАСЮК,
«Погляд».

Завершив земний шлях Віталій Єпішев

Із глибоким сумом повідомляємо, що 4 лютого перестало битися серце нашого колеги, наукового керівника Лабораторії космічних досліджень Ужгородського національного університету, доцента кафедри оптики, кандидата фізико-математичних наук В.Єпішева.

Віталій Петрович народився 2 серпня 1946 року. У 1964–1969 рр. навчався на фізично-

му факультеті Ужгородського держуніверситету, після закінчення якого був направлений до Лабораторії космічних досліджень нашого вишу на посаду інженера. Закінчивши аспірантуру в 1985-ому, захистив кандидатську дисертацію. Із 1986 року працював на посаді старшого наукового співробітника Лабораторії, а з другої половини 2002 р. – її науковим керівником.

Віталій Петрович присвятив професійну кар'єру астрономії. У своїй науковій діяльності всебічно розвивав напрямок фотометричних досліджень штучних об'єктів, які літають у ближньому навколосемному просторі. Особливо цікавився проблемою вивчення динаміки штучних супутників Землі за інформацією, залученою із записів їхніх кривих блиску. Наукові здобутки В.Єпішев неодноразово представляв на

конференціях та висвітлив у більш ніж 100 публікаціях у різних наукових виданнях.

Як педагог, Віталій Петрович забезпечував читання загальних курсів з астрономії на фізичному та географічному факультетах. Під керівництвом колеги написано чимало курсових і дипломних проектів. Науковець регулярно виступав із популярними доповідями на обласному телебаченні, друкувався в ЗМІ, трудився в Малій академії наук, брав активну участь у роботі міських, обласних та республіканських олімпіад за астрономічним напрямком.

В.Єпішев був висококваліфікованим спеціалістом, чудовим колегою й толерантною людиною. Колектив Лабораторії космічних досліджень та співробітники фізичного факультету співчують родині з приводу втрати.

В Ужгороді завершився чемпіонат області з класичного зимового лежачи. В абсолютному залікові серед жінок перемогла Олеся Янович, відмінниця, староста 1 курсу магістратури (спеціальність «Фізична культура і спорт») факультету здоров'я та фізичного виховання, підопічна Андрія Федорішка, старшого викладача кафедри фізичного виховання, голови Закарпатської обласної організації паверліфтингу. Вітаємо!

Ювілейна зима Івана Короля

Доцентів кафедр комп'ютерних систем та мереж І.Королю 6 лютого виповнилося вісімдесят років.

Іван Юрійович, уродженець села В.Лучки Мукачівського району, уже півстоліття пов'язаний з Ужгородським національним університетом. А вже після закінчення в 1959-ому році середньої школи вступив на математичне відділення фізико-математичного факультету. Відтак, після служби в армії, навчався в аспірантурі кафедри теоретичної механіки і диференціальних рівнянь. Потім трудився асистентом кафедри теоретичної механіки і диференціальних рівнянь. У 1970–1975 рр. І.Король — старший викладач кафедри теоретичної механіки і диференціаль-

них рівнянь, а потім — кафедри обчислювальної математики.

Після захисту у Львівському держуніверситеті ім. І.Франка кандидатської дисертації («Деякі ефективні методи розв'язання одного класу спектральних і крайових задач для бігармонічного оператора») трудився на посаді доцента кафедри обчислювальної математики (1975–1991). У 1977 році здобув і вчене звання доцента. А з квітня 1991-ого Іван Юрійович — завідувач кафедри природничих дисциплін інженерно-технічного факультету, через рік — завідувач кафедри математичного моделювання, а в 2004–2017 рр. — завідувач кафедри комп'ютерних систем та мереж інженерно-технічного факультету.

Нинішній ювіляр — автор понад 100 наукових публікацій, зокрема й посібників «Програмування мовою TURBO PASCAL», «Практикум із вищої математики» (частина III, співавтор), рекомендованих Міністерством освіти України, «Практичний курс роботи на персональному комп'ютері» (співавтор), «Алгоритми та методи обчислень» тощо, співпрацював (або ще співпрацює) із науковцями Англії, Італії, Словаччини, України.

Наукові досягнення І.Короля відзначені численними нагородами: відмінник освіти, отримав ряд відзнак Закарпатської ОДА, почесні грамоти, серед них — від міністерства.

А ще Іван Юрійович в УжНУ розробляє пристрої, пише прог-

рами, читає лекції, проводить практичні, лабораторні заняття, пов'язані з методами обчислень, диференціальними рівняннями, обчислювальними машинами й програмуванням, розробляє нові курси...

Також очолював підготовче відділення та підготовчі курси при УжНУ, працював на посадах заступника відповідального секретаря й відповідальним секретарем Приймальної комісії, входив до вчених рад факультету, університету, був представником МОН з експериментального тестування в школах Закарпаття... У всьому самовідданий, відповідальний, завжди знайде привід усміхнутися...

Колектив інженерно-технічного факультету щиро вітає юві-

ляра, бажає йому творчих успіхів, зичить здоров'я на многії, благії літа. До вітань долучається й редакція газети «Погляд», із якою наш ветеран праці плідно співпрацював. Бажаємо Іванові Юрійовичу весняної енергії, світлих барв на будні та свята, настрою завжди й у всьому!

ICES та УжНУ надають нову можливість здобути політологічний досвід

ICES — The Institute for Central European Strategy — надає змогу студентам УжНУ пройти практику на новому рівні. Цього року перед ICES постала нова мета: створити потужний аналітичний центр із дослідження Центральної Європи. Чимало нових пропозицій у зв'язку з цим адресується факультету суспільних наук, зокрема для спеціальності «Політологія». У коментарі для нашої газети Мирослава Лендзел, проректорка УжНУ, яка є однією з ініціаторок такого рішення, наголосила: «Ужгородський національний університет

підписав договір про співпрацю із Інститутом центральноєвропейської стратегії й відповідно до нього запланована виробнича практика для студентів спеціальності 052 «Політологія» на базі названого інституту. Перша практика передбачена у вересні цього року згідно з навчальним планом. Без сумніву, вона відбуватиметься у форматі очного навчання. Ми впевнені, що студенти вказаної спеціальності здобудуть досвід аналітичної роботи, працюючи з представниками інституту. Водночас в особі нашого студента інститут отри-

має можливий кадровий резерв поповнення свого аналітичного потенціалу. Досвіду співпраці з таким закладом у нас ще не було, лише на рівні викладачів. Однак, думаю, що співпраця зі здобувачами фаху допоможе їм набутти нових корисних навичок, а інститут стане стратегічним партнером УжНУ».

Своєю чергою, Галина Гичка, працівниця The Institute for Central European Strategy, додала: «Цього року я закінчила магістратуру, тому сама проходила багато різних практик на базі УжНУ (навчалася на фа-

культеті історії та міжнародних відносин). Зараз я справді щаслива, тому що на моєму місці роботи, в Інституті центральноєвропейської стратегії, є можливість надавати змогу практикуватися успішним студентам та всім тим, хто пов'язаний із відповідною професією. Наш інститут спеціалізується на країнах Центральної Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія та Чехія). Тому будемо раді бачити здобувачів фаху, які хочуть працювати в цьому напрямку. Головні поради тим, хто хоче себе спробувати: бути

активними, мати свою тему для дослідження в контексті центральноєвропейських питань. Поділимося досвідом організації й аналітиків для того, щоб не тільки попрацювати для саморозвитку, а й із перспективою працевлаштування в нашому інституті».

Отож усі, хто бажає долучитися до ініціативи, може скористатися можливістю, яку, надає й УжНУ, і допомогти у формуванні кращого центральноєвропейського майбутнього.

Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

УжНУ — серед лідерів світового рейтингу репозитаріїв. За результатами зимової версії 2023 р. світового рейтингу репозитаріїв Ranking Web of Repositories від Webometrics, репозитарій УжНУ посідає 50-у позицію серед 3 922 інституційних репозитаріїв світу та 2 місце серед вишів України (після Сумського держуніверситету).

Василію Міщанину — 50!

20 лютого піввіковий ювілей зустрів Василь Міщанин, доктор історичних наук, професор кафедри модерної історії України та зарубіжних країн факультету історії та міжнародних відносин. Колеги, друзі, до яких приєднується й «Погляд», щиро вітають іменинника. Хай життєвий шлях буде

встелений добром, усюди гріє радість, зустрічають удача й оптимізм. Творчих успіхів і гараздів у всьому, Василью Васильовичу!

Щоб не потрапити в трудове рабство

Інспектори Управління інспекційної діяльності в Закарпатській області організують інформаційні роз'яснення внутрішньо переміщеним особам, які прагнуть знайти роботу, аби ті не натрапили на недобросовісних роботодавців. Дають поради, як уникнути трудової експлуатації. Насамперед рекомендують не погоджуватися на вакансію, якщо працедавець не дає часу для роздумів над пропозицією, вимагає віддати паспорт або інші важливі документи, пропонує працювати нелегаль-

но за додаткову платню. Не розповідає про умови праці та обов'язки заздалегідь.

Також фахівці Управління рекомендують у жодному разі не віддавати документи; варто зробити копії й перемістити на носії; звертатися до поліції у разі виникнення підозрілої ситуації; паралельно повідомляти родичів про своє місце перебування.

Більше роз'яснень можна знайти на сайті pratsia.in.ua.
Тетяна ЛЕСЮК,
магістерка
відділення журналістики.

Вітаємо Тамару Суран!

12 лютого ювілейний день народження зустріла завідувачка кафедри слов'янського та контрастивного мовознавства, кандидатка філологічних наук, а також голова Профкому викладачів і співробітників Ужгородського національного університету Т.Суран. Щиро вітаємо Тамару Іванівну й разом із колегами бажаємо нових досягнень, натхнення та щасливих моментів. Хай життєва віра буде міцною, добрий настрій — безмірним, а удача супроводжує Вас у всіх починаннях!

Надія Гапатин — третя на чемпіонаті України зі сноубордингу!

На гірськолижному курорті «Буковель» відбувся чемпіонат України зі сноубордингу. Добре на ньому виступила Надія Гапатин, студентка 3 курсу юридичного факультету. Як і

на всесвітній Універсіаді, вона посіла третє місце. П'єдестал же виявився загалом майже закарпатським. Адже досвідчена Аннамарі Данча, ужгородська спортсменка, учасниця чоти-

рех олімпіад, випускниця бакалаврату факультету здоров'я та фізичного виховання, стала чемпіонкою!

Володимир ТАРАСЮК,
«Погляд».

Волейбольна команда «УжНУ» — чемпіон Закарпаття!

В Ужгороді фінішувала Закарпатська волейбольна ліга сезону 2023–2022 серед чоловіків. До фіналу потрапили чотири кращі колективи краю з чотирнадцяти, які стартували. У першому півфіналі команда «УжНУ» виграла в «Спартак» зі

Сваляви, а ОДЮСШ (Ужгород) здолала «Рокосово» — по 3:0.

У матчі за третє місце «Спартак» (Сваляви) поступився колективу з Рокосова — 1:3.

У чемпіонському поєдинку ОДЮСШ зійшлася з «УжНУ». Це був фантастичний поєдинок.

Команди зіграли всі п'ять партій. Перемога розгойдувалася то в один бік, то в інший. У завершальній партії ужнівці таки дотиснули суперника — 17:15 і здобули загальну перемогу — 3:2!
Володимир ТАРАСЮК,
прес-служба ВК «УжНУ».

«Smile» в УжНУ

Коротка знакограма — усміхайлик — звісно, базовий елемент настроєвого «луку» представників альма-матер. Але не єдиний. Він, до речі, і став лейтмотивом одного з проєктів, що тривав у нашому виші. У великому залі ректорату на сцені були м'ячі та різний ігровий інвентар, а перед нею — стільці, розкладені колом. Власне це — «бази» для практичної й теоретичної частин проєкту «Smile», у межах якого в УжНУ навчали тренерів за методологією «Рух, ігри, спорт, креативність». Коучі від альма-матер — представниці ГО «Волонтеріат УжНУ» Олена Зінченко (провідний спеціаліст ректорату) і третьокурсниця факультету здоров'я та фізичного виховання Еріка Станко.

...День перший. 12 учителів із кількох шкіл Закарпаття (де навчаються діти, котрі були змушені тікати від війни) на сцені великого залу ректорату вибудували з палиць доріжку (на фото), якою невдовзі котитиметься м'яч. Це — ігри, що насправді трену-

ють навички довіри одне одному, шліфують вміння працювати в команді, спонукають слухати, допомагати, продумувати стратегії... І з таким досвідом педагога повернуться до своїх навчальних закладів та передаватимуть його вимушено переміщеним учням.

О.Зінченко розповіла: «Наш Волонтеріат виграв відповідний проєкт у «Terre des hommes». Це — швейцарська організація, яка в Україні працює з 2015 року. А з 2022-ого розпочала діяльність у західній частині країни, де через війну опинилося багато вимушених переселенців. Ми виграли проєкт, у кінці листопада я з Ерікою поїхала до Івано-Франківська на тренінги. Отримали сертифікати коучів і сьогодні вже самі проводимо тренінг для вчителів п'яти шкіл із Великоберезнянщини, Свалявщини та Перечина».

Кожна гра спрямована на розвиток певних навичок: психосоціальних, інтелектуальних та фізичних. Учасники отримують «методичку», де зібрано 20 ігор:

там прописано вік дітей, котрі можуть бути задіяні в конкретній грі; навички, які вона розвиває. Тобто це — допоміжний матеріал, за ним учителі зможуть працювати в себе на місцях.

Ось серед учасників тренінгу — Галина Закірова — педагог-організатор Ставненського закладу загальної середньої освіти I—III ступенів. Мовить: «Такий досвід — абсолютно новий для нашої школи. Із початку війни ми мали багато діток із числа внутрішньо переміщених. Деякі виїхали, деякі залишилися, деякі приїхали. Дехто проживає в нашій громаді, але не відвідує школу. Але ми робимо все можливе, щоб залучати до навчання. Очне нині доцільніше, бо часто немає світла. І вже з другого семестру, до речі, маємо нових учнів. Гадаю, рухова активність — те, чого зараз дуже не вистачає. Ми трохи відійшли від занять фізкультурою. Спершу — через ковід, далі — через війну. А запропонований проєкт дозволяє забезпечити цю по-

требу. Бо ж спорт — здоров'я!»

Крім того, «Smile» дозволить і дещо покращити умови для тих же спортивних занять у школах. Галина Крупчинська, педагог-організатор Турицької гімназії, додає: «У нас навчається четверо вимушених переселенців. Усі — хлопці. Зовсім не є проблемними. Старанні. Але в проєкт ми потрапили як маленька школа. І в нас не дуже є умови для занять спортом. Як педагог-організатор, проводжу з дітьми різні ігри, змагання. Тому нам потрібен спортивний інвентар. Хоч трохи маємо, але хочемо, щоб було краще. Також на цих тренінгах ми чимало говоримо про способи вирішення конфліктних ситуацій. До прикладу, є учні, котрі хочуть бути лідерами, а є такі, які взагалі виявляють апатію. Іноді грають, команда поступається — і виникає конфліктна ситуація. Нас тут навчають, як згладжувати непорозуміння, як більше зацікавлювати школярів».

Після двох днів інтенсивної

роботи вчителі отримали сертифікати та іграшкові набори для шкіл, де будуть організовувати за відповідною методологією позакласні навчання, адже є вимога щодо тривалості таких занять (година й 20 хвилин). Спочатку — розминка, щоб налаштувати дітей на добрий лад, покращити настрій, далі тренери підбирають ігри залежно від віку та кількості учасників. Кожна гра триває щонайменше двічі. Перший досвід — пояснення дітям правил, мети й спроба грати. Відтак учитель збирає учнів для обговорення (приміром, чому щось не вийшло). А другий досвід з урахуванням вищеприписаного — закріплення результату. Ось у такий творчий спосіб УжНУ вніс свій динарій допомоги в плані психологічної підтримки вимушено переміщеним українцям. Продовжуємо спільно працювати задля перемоги з усміхайликом у серцях!

Мирослава ГАРАЗДІЙ,
«Погляд».

Про українські медіа, які популяризують науку

Науково-популярна журналістика має значний запит серед читачів англосовітських медіа. Аудиторія BBC, ScienceDaily, Space.com уже звикла до новин про науку, що є зрозумілими та цікавими для будь-якого реципієнта. А що ж читати українцям?

Почнемо із журналу «Куншт». Пропагує науку як мистецтво. Це — науково-популярне медіа, засноване в 2015 році. Тут — не лише тексти, а й змога прослухати подкасти чи подивитися відео за різними науковими темами. Пропонують у журналі новини з галузі фізики, біології,

медицини, психології, космосу та й загалом корисне для суспільства. Важливо зазначити, що в 2021 р. «Куншт» відзначили в категорії «Якісний регіональний/нішевий медійний проєкт» Національної премії «Високі стандарти журналістики-2021».

Аби поглибити знання про космос та пов'язані з ним технології, доцільно почитати науково-популярний журнал «The Universe.Space.Tech». Проєкт існує ще з 2003 року й має на меті поглиблювати знання молоді про космос, а також інформувати щодо прогресу в космічній індустрії, про кар'єрні та освітні

можливості в цій сфері. Медіа повідомляє не лише про досягнення NASA чи «SpaceX», а й про українські космічні стартапи.

Порівняно молоде незалежне науково-популярне медіа «Nauka.ua» теж може привернути вашу увагу. Про науку тут повідомляють просто, доступно, а ще пояснюють, чому відповідні знання є важливими. Проєкт має сторінки в соцмережах, де публікують короткі й змістовні відео про різні цікавинки з наукового світу.

Не тільки журналісти пишуть науково-популярні матеріали, а й учені. Саме так

діє проєкт «Моя наука», який з'явився в 2011 році з ініціативи групи вчених НАН України. Родзинкою цього медіа є те, що на запитання аудиторії відповідають спеціалісти багатьох галузей наукового знання — від медицини до астрономії.

Зрештою, хотілося б згадати й про проєкт «The Ukrainians» разом із компанією «Дарниця» під назвою «Наука, ліки, рок-н-рол». Тут повідомляють про процес створення ліків і в якій спосіб цей процес із ручної праці перетворився на щось наближене до космічних технологій. Зрозуміло, що однією з місій

проєкту також є й реклама компанії-виробника ліків, проте не менш важливо знати, як їх виготовляють, адже під час пандемії ми спостерігали в медіа значну кількість фейкових новин про вакцинацію та маніпуляції щодо шкідливості винайдених ліків проти сумнозвісного вірусу. Аби такі ситуації не повторювалися у майбутньому, і потрібно читати науково-популярні медіа та не забувати підтримувати українське.

Дарина КУЗЬМІНА,
студентка-практикантка
Національного університету
«Одеська юридична академія».

«Ми після 24 лютого 2022»

До редакції «Погляду» знову надійшли вірші киянського поета Євгенія Юхницькі. Пропонуємо їх і нашим читачам.

МИ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022
Твої родичі часом — і геть
не по крові,
Й особисто ніяк не знайомі,
ні зовні.
...А хтось гине з них, лине
від рідних тобі.
Й розумієш чуттєвість
глухих і сліпих.

...Хто біль зможе колись
пояснити не кровну?
Із трагедії і долі
Україн оборони.

Куток, скриня,
під бомбардуванням,
Де стеля труситься,
ніби — востанне,
Лежить старий сільський
охлялий гармоніст.
То роздивляється
світлинки сиротісні,
Де на весіллях
і народженнях музичив,

То прикипає до найрідних
і найближчих,
Яких чомусь, за яку кару,
пережив.
Мов нишком, дивиться
на них — не постарілих.
Карткі ж хитаються
з підлогою на стінах,
Немов у коло кличуть
дідуся самотнього.
Й забрати хочуть
його зараз же, сьогодні.

Ранок щоденний з ракетами
й кавою,

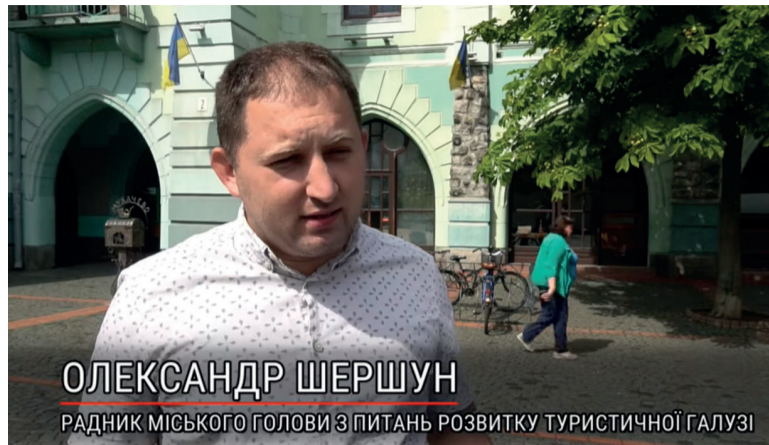
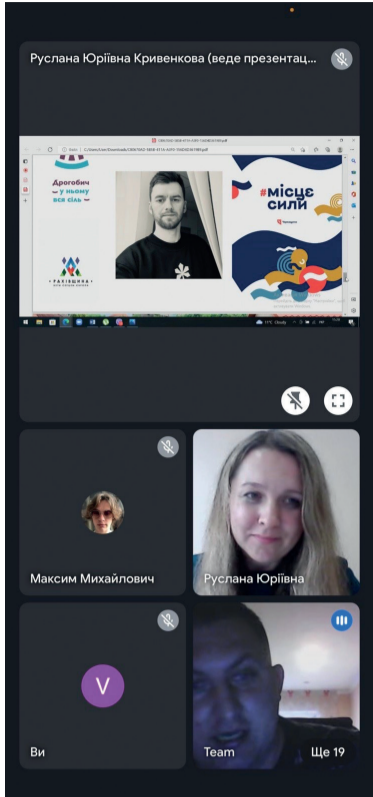
Із перегуками за переправи.
З часом знаходиться
й у війну сенс —
Жити для когось,
для чогось... експресом.
...Мініекстази
у мініпідтримці.
Клубні дозвіллячка — мандри
в крамниці.

Панянки і легіні —
за свою Україну:
За колибу і місто,
за хвіртку й коріння.
За колоду і ганок,

розсадні балкони,
...Скелі-Захисники,
на «нулі» — валі-«броніки»,
Зупиняють і нищать
русьню бутафорну!
Вас чекають на волі
і під окупацією,
У полоні в мотузці,
на зруйнованій станції
Голубцеві ідальні,
доріжки для байків,
...Так, як і ворогів —
чатують ломаки...

Євгенія ЮХНИЦЯ.

Лекція від радника міського голови

ОЛЕКСАНДР ШЕРШУН
РАДНИК МІСЬКОГО ГОЛОВИ З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

студентів факультету туризму та міжнародних комунікацій гостював міждисциплінарну лекцію для 25 здобувачів фаху спеціальності 242 «Туризм і рекреація».

Важливо зазначити: О.Шершун почав працювати на державній службі з 2016 року, тому його практичний досвід роботи в державних органах управління туристичною галуззю є особливо необхідним для студентів вищезазначеної спеціальності.

Нині лектор розвиває нові напрями в туризмі Закарпаття, зокрема є одним з авторів тематичного маршруту місцями зйомки та згадок населених пунктів Мукачівської територіальної громади в кінофільмах; розробник проекту «Соляний Шлях» у

Хусті разом із Михайлом Штефаном; ініціатор спільно з Миколою Вінаром наймасштабнішої зйомки відтворення атмосфери старого Мукачева 1920–1930 років — фотомобу «Retro Munkács» щодо популяризації Мукачева в туристичному та мистецькому напрямках; один із семи гідів, які провели 11 аудіомаршрутів селами, містами, горами та локальними бізнесами Закарпаття за проектом «Пізнай Ужанську долину» (українською та англійською мовами для платформи «Izi Travel»); співініціатор розробки курсу «Мукачево — Європейська школа лідерства та бізнесу»; поширював фестивальний туризм, будучи героєм (управителем турніру)

на «Срібному Татосі» у замку «Сент-Міклош» (Мукачівський район, селище Чинадієво). Грунтовні теоретичні знання у сфері туризму рідної області та великий практичний досвід гостя викликали особливий інтерес у студентів факультету туризму та МК. Зокрема, здобувачам фаху було цікаво ознайомитись із докладнішою характеристикою туристичних потоків та сучасним станом відповідної інфраструктури на Закарпатті, з основними рисами державного управління туристичною галуззю краю, зокрема Мукачева, процесом категоризації вітчизняних готелів України та діяльністю Комісії з категоризації Державного агентства розвитку туризму України, необхідністю змін і доповнень до Закону України «Про туризм».

Радник міського голови визначив та охарактеризував чотири основні проблеми розвитку туристичної галузі Мукачева, а саме: 1) промоція міста; 2) його відвідуваність; 3) пропозиція; 4) адміністрування.

Крім того, виокремив найголовніші питання управління туристичною галуззю, зокрема у сфері законодавства, із погляду ГО «Асоціація фахівців туристичного супрово-

ду Закарпаття», яку очолює.

Особливо цікавими стали докладні розповіді О.Шершуна про найголовніші заходи та методи популяризації туристичної галузі Мукачівщини, особливо про формування туристичного іміджу міста над Латорицею, створення туристично-популяризаційного мультфільму про Мукачево...

Відповідаючи на запитання студентів, фахівець також розповів про інші області України, зокрема Черкаську та Львівську. Слід також додати, що між ГО «Асоціація фахівців туристичного супроводу Закарпаття» і факультетом туризму та міжнародних комунікацій УжНУ було підписано договір про співпрацю. Це дозволить здобувачам фаху набувати нових практичних навиків роботи в туристичній галузі рідного краю.

Студенти факультету туризму та міжнародних комунікацій нашого вишу вдячні О.Шершуну за здобуті знання в туристичній галузі не тільки Закарпатської області, а й України загалом. Сподіваємося на нові зустрічі!

Руслана КРИВЕНКОВА,
кандидатка наук
із державного управління.

Радник міського голови Мукачева з питань розвитку туристичної галузі міста, голова громадської організації «Асоціація фахівців туристичного супроводу Закарпаття», туризмознавець Олександр Шершун, який також є випускником нашого університету, провів для

Дивитися на людей крізь зуби...

До Міжнародного дня стоматолога

Міжнародний день стоматолога в Україні та світі — свято лікарів, завдяки яким наша усмішка завжди буде красивою, а зуби — здоровими. Дата (9 лютого), коли вшановують вищезазначену професію, обрана не випадково. Саме тоді католики згадують Аполлонію Александрійську, котра прийняла мученицьку смерть в ім'я Христа. Відтоді її вважають покровителькою зубних лікарів. Коли вже нічого не допомагає, фахівці рекомендують виголосити «Santa Apollonia!» — і біль мине. Студентка стоматологічного факультету УжНУ Яна Коваленко вже два роки опановує обрану професію й розповіла, як з'явилась ідея податися шляхом зубного лікаря.

— Коли Ви зрозуміли, що хочете стати стоматологинєю?

— Насправді любов та цікавість до цієї професії прищепили батьки. Ще в дитинстві мама завжди наголошувала: потрібні доглядати за зубами, чистити їх двічі, а то й тричі на день, а та-

кож регулярно відвідувати дантиста. Згодом кожен похід до лікаря був пізнавальною картою, супроводжувався сьнянням очей і величезним бажанням стати зубною феєю. У 10 й 11 класах вибір уже був усвідомленим.

— Відчинивши двері об-

раної справи, чи не хотілося опустити руки?

— Обираючи свій професійний шлях, я усвідомлювала: буде важко. Адже стоматолог — не просто лікар. Це людина з доброю пам'яттю, збірником бездоганних знань та постійним навчанням. Труднощі виникають лише через брак часу, оскільки термінологія й практичні завдання забирають багато годин. Доводиться поєднувати мрію та особисті бажання.

— Що стосується затребуваності роботи, на Вашу думку, наскільки актуально залишається професія?

— Я вважаю, що обрана діяльність — успішна, тому й престижна. Цінувалася раніше й цінуватиметься в майбутньому. Доказом сказаного слугує стабільний дохід. Зважаючи на постійні проблеми із зубами, послуги дантиста завжди будуть затребувані.

— Чи маєте чітко складений план на майбутнє?

— Звичайно! Моя мрія — відкриття власного кабінету або стоматологічної клініки. Однак усвідомлюю, що на життєвому шляху трапляється чимало перешкод. Доведеться пройти крізь сльози, невиспані ночі, переживання, але це все лише мотивує стати справжньою професіоналкою своєї справи.

Із нагоди професійного свята хочу привітати не лише Яну, а й усіх приборкувачів карієсу та повелителів пломб! Бажаю успіхів, інноваційних методів роботи, удачних та білих усмішок пацієнтів. Нехай робота приносить задоволення!

Аліса ОСТОЛОШ,
студентка
відділення журналістики.

Статус «після відпочинку»

Перетнувши лінію навчальних днів, студенти, нарешті, скинули тягар щоденних домашніх завдань та з легкою душею пішли на заслужену перерву. Закономірне питання — чим молодь займалася майже три місяці. Після постійного існування в режимі «deadline» стільки днів відпочинку звалилися як сніг на голову, а щасливі «стаціонарники» просто не знали, що з цим робити. Проте новорічні та різдвяні святкування завершилися, а отже, студенти повернулися до навчання. Я опитала ужнівців і з'ясувала, чи готові вони до ранкових пар, як провели канікули та як розпочали новий семестр...

Олександр Цап, студент 3 курсу юридичного факультету: «Досі не можу оговтатися, що знову навчання. Декілька місяців промайнули непомітно, а тому звик до комфорту й графіка свого життя. Відзначив новорічні свята, згодом повернувся до роботи. Зараз же знову доведеться поєднувати навчання та заробіток. Гадаю, студенти набралися терпіння для початку поточного семестру. Сподіваюся, цей рік промайне швидше ніж попередній».

Софія Бурда, студентка 3 курсу філологічного факультету: «До навчання я готова, бо досить багато канікул було між першим та другим семестрами. Для мене це — доволі неочікувано, адже зазвичай зимовий відпочинок тривав до двох місяців. Я завершила перший семестр, «закривши» усі предмети «автоматом», тому не довелося витратити час на сесії. А натомість присвятила цей час роботі та сім'ї. Якщо коротко то: відкрила з подругою агенцію з реклами послуг; опанувала фудфотосесію; а також

удруге за рік повномасштабного вторгнення їздила до чоловіка (військового) на прифронтову територію. Маючи досвід успішного першого семестру, чітко поставила мету для другого — учитися, бути активною, аби потім не витратити час та енергію через пропуски».

Михайло Білусяк, студент 4 курсу факультету міжнародних економічних відносин: «Мої зимові канікули проминули дуже швидко, хоч вільного часу було вдосталь! Слава Богу, попри прокрастинацію, практично вдалося «закрити» усю сесію (ще висить «хвіст», але тільки один, і це вже майже перемога!) Три місяці промайнули, відпочив я все ж добре, тому, думаю, пора приступати до навчання. У планах — сісти за дипломну роботу, щоб успішно закінчити бакалаврат».

Юлія Понзель, студентка 1 курсу стоматологічного факультету: «Насправді вільного часу на канікулах так і не з'явилось, адже майже кожен день я присвячувала роботі. Проте щоб зовсім не забути про своє покликання, я частенько вечорами сиділа за книжками з анатомії. Майже весь післяробочий час присвячувала вивченню цього предмета, щоб вийти на навчання з достойним рівнем підготовки. Інакше в чому б був сенс учитися на стоматолога?».

Що ж, шановні колеги-студенти, будьте готові до відчуття «навалилося купа справ!» Почніть із простого, щоб без стресу влитися в робочий процес. А планування праці й відпочинку особливо стане доречним при змішаній формі навчання. Удачного вам семестру та виспаних ночей!

Аліса ОСТОЛОШ,
студентка
відділення журналістики.

Жити та кохати під час війни

До Дня святого Валентина

Свято закоханих викликає чимало протиріч у суспільстві. До того ж війна завдала й продовжує завдавати непоправних утрат нашій державі. Проте українці навіть у такі темні часи шукають промінчики світла, аби наповнювати себе та інших любов'ю. Хтось із нетерпінням чекає 14 лютого, щоб порадувати кохану половинку приємним подарунком, хтось заперечує вияв почуття в чітко визначену дату. Проте так чи інакше, а День святого Валентина у світі відзначають. Із нагоди свята я вирішила дізнатися, чи навчаються в УжНУ романтики і як проводять цей день попри війну.

Еріка Владимірова, студентка 4 курсу юридичного факультету: «14 лютого для мене — свято максимального зближення з коханим. Хлопець замовив у ресторані столик для романтичної вечери, після неї — чан, щоб зняти напругу. Однак не афішуємо це, адже розумію: багато пар нині на відстані й не мають змоги навіть побачитися. Також зберігаємо наші щорічні традиції, даруємо одне одному подарунки. Тепер я довго обирала ланцюжок, про який хлопець давно мріяв. Уважаю, що такі свята розпалюють по-новому відчуття та надають стосункам другого дихання».

Ілля Семенович, п'ятикурсник інженерно-технічного факультету: «Для мене цей день не є особливим святом для виявів любові, почуттів, адже намагаюся радувати свою половинку щодня. Гадаю, найважливіший елемент подарунка — увага. Ну, і сумочка, про яку дівчина мріяла (сміється — прим. авт.). Квіти мою дівчину не здивують, оскільки дарую їй часто й просто так. Цьогоріч День закоханих святкували вдома. Приготували романтичну вечерю, а завершили вечір переглядом фільму».

Світлана Дердюк, студентка 4 курсу філологічного факультету:

«Торік святкувала День святого Валентина з друзями. Цьогоріч вони не поруч, тож не відзначала. А пари не маю. Утім, провела день із сім'єю, яку дуже люблю. Війна навчила цінувати кожен день і всі спільні миті з найдорожчими людьми. Зробила валентинку меншому братові, щоб показати, наскільки він важливий для мене. Зазвичай, 14 лютого для мене — звичайний день, але не цьогоріч. Війна спонукає шанувати по-особливому кожен день. Ще в День закоханих тепер допомагала мамі на кухні, адже 15 лютого в неї — ювілей».

Як би там не було, а для кож-

ного з нас День святого Валентина — чудова можливість нагадати про те, що любов близьких — дуже важлива для кожного. Любіть! І нехай кожен прожитий день буде персональним Днем закоханих!
Аліса ОСТОЛОШ,
студентка
відділення журналістики.

В Ужгороді з'являться нові вулиці ужнівців

На Закарпатті триває процес перейменування вулиць. Зокрема, у таку роботу занурені й ужгородські депутати. Після чергових слухань із задіяванням громадськості стало відомо, що серед нових назв — і пов'язані з ужнівцями.

у місті пошанували авторитетних мовознавців, патріотів із державним мисленням та принциповою громадською позицією. Нам зараз особливо потрібна опора, коли в країні складна ситуація.

На завершення хочеться подякувати Олександрові Гаврошу, Андрію Любці, Маріанові Токару, Михайлу

Сирохманові, Вадиму Позднякову, іншим громадським активістам, які із самого початку докладають чималих зусиль для здобуття позитивних результатів у перейменуванні вулиць та підтримують патріотичні ініціативи.

Аліна ПРОТАСОВА,
студентка
відділення журналістики.

«Розстріляна війною...»

Роздуми пацифіста... з 24.02.2022...»

Образне мовлення, усіяне тропами (особливо алегоріями), ремінісценціями, фразеологізмами, афоризмами, риторичними питаннями, протиріччями... Бальзам на душу для поціновувачів текстів, що майорять багатством рідної мови. Книжку (назва винесена в заголовок), яка вийшла друком до річниці повномасштабного вторгнення росії в Україну, презентували в малому залі ректорату УжНУ. Автор — старший викладач кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету, адвокат Павло Конч.

Розділи видання — хронологічні нотатки; їх П.Конч із початку повномасштабного вторгнення публікував у соцмережах. А далі вирішив зібрати думки в одну книжку. Загалом міркує про сенс життя, високі моральні цінності, часто звертається до біблійних учень... Усе ж, зі слів автора, майже 90 відсотків умісту видання займають роздуми про війну. Простежуються й зміни настроїв, емоцій, бачення певних подій (П.Конч свого часу теж вірив, що війна закінчиться за місяць—два). Це вже чет-

верте видання колеги й певною мірою є продовженням попередніх.

Під час презентації слово мав і перший проректор альма-матер Олександр Сливка. Мовив: «Розстріляна війною» — про філософію життя, її зміни за екстремальних умов. А впевненість автора в перемозі — той позитив, який тримає читача на сторінках книжки».

П.Конч прагнув зафіксува-

ти думки на папері, аби десь у майбутньому людина, котра читатиме книжку, змогла відчувати час, який ми нині проживаємо, — трагедії та зла, спричинених війною. Автор дякує кожному, хто допомагає Україні та вірить у її перемогу. Каже: якщо ми вистояли в найважчий час — на початку — то неодмінно вистоямо до кінця...»

Мирослава ГАРАЗДІЙ,
«Погляд».

Корисні інтернет-ресурси

з можливостями для студента-журналіста

Із першого курсу навчання на медійних спеціальностях можна зрозуміти, що здобуття теоретичних знань — лише одна з частин на шляху до опанування обраної професії. У журналістиці головну складову навичок професіонала визначають практичні вміння. У цьому допомагають стажування та додаткові курси для наповнення власного портфоліо й резюме.

Останнім часом тенденція створення інформаційних ресурсів із порадами, підбірками корисних заходів і статей стали доволі популярними в соціальних мережах. Зручним, до прикладу, є телеграм. Канали «Медіаплатформа», «Стався Метч» пропонують не лише величезну добірку свіжих вакансій у найрізноманітніших медіа (українських та закордонних), а й лекції із журналістики, СММ та комунікацій.

«Крезюме вакансії» — вакансії в креативних індустріях (дизайн, ілюстрації, фото/відео, СММ, піар, менеджмент).

«Digital masons» — канал про

маркетинг та комунікації; тут можна знайти не тільки роботу, а й можливість підвищити професійний рівень.

«Happy Monday Start» — поради, добірки можливостей навчання, стажування, відповіді на запитання з більшості медіапрофесій.

«Student Wanted», «StudPoint», «CareerHub» — підвищення кваліфікації, корисні статті, лайфхаки, освітні програми, цікаві навчальні заходи, лекції та програми обміну для студентів.

«Фундація Суспільність» — освітня платформа з корисними дописами. Також щороку організовує офлайн-форуми для студентів із лекціями та зустрічами з медійниками.

Навіть під час війни український студент має вдосталь можливостей для самореалізації в будь-якій сфері. Головне — бажання вдосконалюватися!

Вікторія ЛИСА,
студентка-практикантка
Національного університету
«Одеська юридична академія».

Наш виш допомагає переселенцям вивчати минуле краю

Внутрішньо переміщені особи тепер мають можливість вивчати історію та культуру Закарпаття. Організатори цієї ініціативи — ГО «Волонтеріат УжНУ» та працівники Археологічного музею імені професора Е.А.Балагурі. Фінансує проект Карпатський фонд «Україна» та міжнародна організація SOFRA. Для зручності опанування матеріалу інвестори закупили нові ноутбуки, які

розмістили в добре облаштованому приміщенні.

Завдяки схожим ідеям університету викладачі набувають нового досвіду, а вимушені переселенці матимуть змогу більше вивчати українську мову та історію Заходу нашої Батьківщини. Охочі вже долучилися до лекцій, які влаштували в читальному залі Наукової бібліотеки УжНУ.

Катерина ЖЕРЕБАК,
«Погляд».

АНЕКДОТИ

Капець, хлопець покинув!
— Годі тобі! У тебе таких ще сто буде!
— Ще сто таких? Господи, та за що?

— Дівчино, а ми з вами раніше випадково ніде не зустрічалися?

— Так, зустрічалися, і ви обіцяли зі мною одружитися!

— Вибачте, обізнався!

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

Читайте «Погляд» на сайті Ужгородського національного університету за покликанням: uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-poglyad/issues. А з найважливішими матеріалами номера ознайомлюйтеся на сторінці газети в соціальній мережі «Фейсбук»: www.facebook.com/uzhnu.poglyad.

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 334. Ціна — безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 28.02.23. Засновник і видавець — ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52-27-37, 067-350-17-94. Наклад — 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій покладається на авторів. Відповідальний за випуск номера: В. Ю. Тарасюк.

Головний редактор:
В.Ю.ТАРАСЮК.

Художній редактор:
К.В.ЖЕРЕБАК.

Коректор:
М.Б.ГАРАЗДІЙ.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.